

**Excel.lentíssim i Magnífic Sr. Rector de la
Universitat de València**

~~**Il.lustríssim Senyor Conseller d'Educació**~~

Senyors Rectors de les Universitats de

Digníssimes Autoritats

Benvolguts familiars de Miquel Dolç, especialment

Maria Eugènia Rincón i fills Miquel i M^a del Mar.

Senyores i Senyors

I

És necessari, malauradament, que les meues primeres paraules d'aquest acte solemne siguen per al.ludir a la seua especificitat, no massa habitual, perquè, en efecte, com tothom sap la Universitat de València va a concedir la seua distinció més preada, ço és, la investidura *Honoris causa* a un professor que anys enrere hi formà part del seu Claustre i que a les acaballes del 1994 morí. Es tracta, doncs, com deia, d'una sessió inhabitual perquè l'homenatge que aquest acte representa assoleix el caràcter de pòstum per la irreparable circumstància del traspàs del professor Miquel Dolç. I si els adjectius moltes vegades serveixen per completar els substantius, el de *funeris* que obligatòriament cal afegir en aquest moment al mot *laudatio* no sols indicarà la trajectòria de les meues paraules sinó que afegirà, per força, un to d'amarguesa, de ràbia i d'impotència davant els inexorables destins de la Fortuna, sempre enjogassada però en aquest cas -ai, las!- malastruga.

Ha estat la mort -"la mort és vida / sempre amb el seu lament de font, / mentre que tot aquí s'acaba / i em crec i em sento un Sensenom" i són versos del propi Dolç- la que li

va impedir d'assistir i de rebre avui en aquest cèlebre Paranimf la merescuda distinció que la nostra *Alma Mater* unànimement li va concedir. Les últimes converses telefòniques que amb ell vaig mantenir indicaven alhora els desassossecos que l'acoraven davant el discurs que havia d'enllestir -a ell que havia escrit milers i milers de pàgines!- per a aquest acte i les poques forces que a poc a poc anaven minvant-lo. Cal, doncs, que amb l'ànima afligida, l'esperit tristós i el cor ple de neguits encara per la pèrdua d'una persona difícilment oblidable, reivindicuem l'obra i la figura de Miquel Dolç: un conjunt d'excepció que cal rescatar de les pregoneses de la memòria.

Haig d'afegir tot d'una que si alguna justificació té el que jo prenga la paraula ^{de sumar!} en aquest acte en el qual anem a retre un justíssim homenatge al professor Dolç és, a banda de l'encàrrec que el Rector en persona de la nostra Universitat em va fer, sens dubte el fet que em considere un deixeble seu; i em cuide molt bé de subratllar l'article indeterminat per tal que ningú no pense que m'arrogue qualsevulla prerrogativa que no em pertoque, tot i deixant de costat l'antigor de l'amistat amb el meu mestre que pot remuntar-se ben bé a l'inici de la dècada dels anys seixanta. A tot estirar, i seguint amb allò del mestratge, un deixeble que ha pretès i que pretén encara de seguir les petges d'una persona i d'una obra certament inabastables; perquè com se n'adonareu tot d'una -i no només per les meues paraules sinó per les que diran el i les col.legues que parlaran després- la figura i la producció de Miquel Dolç ultrapassen molt més del que posaré de relleu. I en tant que deixeble seu -i amb l'aquiescència i el beneplàcit del Dpt. de Filologia Clàssica de la Universitat de València que ara tinc l'honor de dirigir-, he assumit el risc no exempt de vanaglòria

alguns antics deixebles, presents també ací,

certament, de representar moltíssims companys delerosos de mostrar llur incondicional testimoniatge d'agraïment, d'admiració, d'estima i d'afecte a Miquel Dolç. En nom de tots ells i en el meu he de fer constar *hic et nunc*, davant les inquisidores mirades d'aquesta munió d'egregis representants de les nostres lletres, que no podeu negar-nos el dret de dir-vos: "Moltes gràcies, prof. Dolç per tot el que ens heveu deixat".

He esmentat ara mateix el mot risc i de debó que ho és intentar resumir en uns folis la biografia i sobretot l'obra del nostre homenatjat; i ho és tant més quant al llarg de la seua vida va gaudir -i ben justament, per cert- de l'atenció de nombrosos i il.lustres escriptors que li han consagrat un bon deversall de pàgines i li han retut honors a grapats. Recordar, doncs, no sols els noms de Josep Pla, J. Serra, J. Massot, J. Mascaró, Josep Maria Llompart, Jaume Medina, Gabriel Seguí, sinó també els de Sebastià Mariner, Marc Mayer, Mari Carme Bosch, ínclits i preclars llatínistes i que parlaran els dos darrers a continuació, representants tots ells de Catalunya i de Mallorca els quals han celebrat i enaltit la figura de Miquel Dolç, així com també els de [Manuel] Fernández Galiano i Antoni Fontán,⁽¹⁾ col.legues seus a l'Autònoma de Madrid, esmentar, repetisc, aquesta munió de figures no és més que palesar un fet inqüestionable: Miquel Dolç ha estat una de les màximes excel.lències que una petita vila, Sta. Maria del Camí, de Mallorca, ha fornit no només a la Filologia Clàssica ans també a la llengua i literatura catalanes. Intentaré, doncs, jo un fill del País Valencià unir-me al cor de veus que vantaren ben merescudament Miquel Dolç i palesar-vos -que no pas justificar-vos perquè no cal- les excelsituds que l'ornaren.

Si hom guaita qualsevol de les nombroses publicacions en què

(1) Catedratic de Filologia Llatina, gran amic de M. Dolç i igualment de força anomenats el qual he volgut assistir a aquest acte,

aparega consignat el nostre homenatjat (sia la *Gran Enciclopèdia Catalana* o la *de Mallorca*, sia el *Diccionari biogràfic Albertí* o el de *la Literatura Catalana* per citar-ne només quatre) veurà que Miquel Dolç hi apareix com a "poeta", "filòleg", "humanista" i "traductor", ço és, quatre substantius que basten per definir-lo. Jo crec que en tots ells s'hi peca d'omissió, perquè com ell mateix afirma: "D'aquella inclinació...ha derivat tota la meua dedicació als diversos camps de la cultura: la filologia, l'humanisme, la investigació, la reanimació dels textos antics, l'assaig, la poesia".

Molt millor així, crec, perquè ¿no ha estat Miquel Dolç un seriós investigador tant al camp de la literatura catalana com al de la filologia clàssica, les recerques del qual han estat, són i sens dubte seran motiu d'anàlisi curiosa i de necessària citació pels filòlegs d'ambdues disciplines? ¿No ha estat M. Dolç un crític excel·lent que ens ha deixat un bon munt d'exemples en nombroses publicacions, algunes d'elles avui en dia difícils de trobar? ¿No ha estat M. Dolç un assagista privilegiat que ha sabut conjugar a la perfecció la saviesa clàssica amb la més palpitant actualitat? És per això que deia jo allò de l'omissió. Altrament, ¿què no va conrear M. Dolç al llarg de la seua vida? ¿Quin camp al qual aplicà la seua acríbia d'escrupolós erudit no va deixar gairebé eixorc? ¿En quina vessant no hi reeixí? Amb prou feines en trobaríem alguna. ¿A quines facetes no va dedicar M. Dolç la seua serietat, el seu rigor i el científisme d'exigent professor universitari? ¿Quin gènere literari no dic que no fregà sinó més bé que no hi va aprofundir? ¿Quin horitzó, quina meta, doncs, no va assolir? Gairebé pocs per no dir-ne cap.

La biografia de M. Dolç i Dolç, en una síntesi molt compendiada és aquesta: naix el dia de Sta. Bàrbara del 1912 a Sta. Maria del Camí (Mallorca) [setè i últim fill del matrimoni format per Antoni i Rosa]; quan tenia dotze anys ingressà als teatins per encetar els estudis eclesiàstics, la qual cosa li permeté de conèixer Itàlia i de començar a desenvolupar una tasca que mai no deixarà: la lectura dels poetes, en aquest cas els versos de Leopardi i de Carducci; el 1934 torna a Mallorca i fa el batxiller [i actua d'intèrpret de les forces aèries italianes en esclatar la segona Gran Guerra.] Cursà F^a i Lletres (Filologia Clàssica) a la Univ. de Barcelona (1942) i a l'any següent assoleix la càtedra de llatí a l' Institut d'Oscà (del qual en seria director), i es casà amb Mª Eugènia Rincón [el 30 d'agost del 1945.]

La dècada següent la inicia doctorant-se a Madrid el 1951 amb la tesi *Hispania y Marcial*, publicada un parell d'anys més tard i avui exhaurida, crec. El 1955 oposita i guanya brillantment la càtedra de Fil. Llatina de la Univ. de Sevilla i dos anys més tard per concurs de trasllat passà a ocupar la de la nostra Universitat on assolí el Deganat de la Fac. de F^a i Lletres a l'igual com el de la Fac. de Lletres de l'Autònoma de Madrid, a la qual es traslladà la tardor del 1968 i on li arribà la jubilació. El traspàs del Prof. Dolç esdevingué el 27 de desembre de l'any passat.

El Dr. M. Dolç ha estat també professor de la *Maioricensis Schola Lullistica* (1951), membre del Consell directiu de la benemèrita col.lecció Bernat Metge (des del 1960), de l'Institut d'Estudis Catalans i de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. Va merèixer, entre d'altres, els premis Alfons Bonay de l'Institut d' Est. Catalans (1954), el Fastenrath de l'Ajuntament de Barcelona

(1961), el Nacional de Traducció (1987) i el de la Crítica de Serra d'Or (1989). Li van conferir l'Encomienda de la Orden Civil de Alfonso X (1951) i la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1983), així com la Copa d'Argent de les Lletres Balears (1965) i el Siurell de Plata d'*Última Hora* (1988). Des del seu inici (1988) fou director de la *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, un carrer del seu poble porta el seu nom i en 3 de setembre del 1993 fou proclamat "Fill Il·lustre" de Sta. M^a del Camí "en reconeixement a l'aportació del Dr. Dolç a la llengua i cultura nostrades i mitjançant el qual acte el poble de Sta. M^a també n'ha escrit una pàgina de glòria a la seva història". En fi, l'escriptor M. Dolç i la seua obra han estat objecte de diversos homenatges, com ara: el de la Fundació Pastor, el de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, el de l'Estudi General Lul·lià, etc. Fins ací el resum d'una vida acimada d'èxits i de guardons força merescuts.

III

Abans de mamprendre una succinta exposició de l'obra del Dr. Dolç, permeteu-me que vos diga que la persona que avui estem homenatjant escrigué un centenar de llibres i més de tres mil articles i assaigs -"n'he perdut el compte", em confessava en una de les darreres converses- en revistes i diaris d'aquest país i de l'estranger. En conseqüència, com que ni pretenc ni vull -faltaria més!- enumerar-vos totes les publicacions seues -aleshores el compadiment fóra meu per la vostra estoïcitat-, intentaré espigolar-ne les mes significatives, agrupant-les en uns pocs apartats, aquells que al meu entendre millor han reflectit el seu treball. I res millor com encetar per la tasca investigadora.

El primer tret que jo voldria posar de relleu és l'enorme **erudició** que se'n desprén, la qual abraça alhora una sèrie de punts rellevants i peculiars de M. Dolç, com aquests: una mena de dèria per l'arrodoniment de la tasca, per no deixar res per aclarir i per explicar, no per a mostrar ostentació, pedantisme o fins i tot vanaglòria sinó més bé i al contrari per oferir unes dades que al capdavall podrien resultar importants i determinants; en fi, una necessitat de palesar els pregons coneixements del món clàssic -M. Dolç s'autodefinia com "un enamorat del món antic"- no per autocomplaença sinó com a servatge ja que, afirmava, l'investigador és una mena d'esclau del treball; a l'últim, la claredat i la pulcritud expositives, qualitats que en ell tot i essent obsessions, les convertí en normes necessàries i connaturals; i qui vos parla en podria donar un gavell d'exemples.

És en aquest contexte on cal inserir la seua tesi ja esmentada, els nombrosíssims pròlegs, introduccions i prefacis -quant li agradava jugar amb aquestes tres paraules!- a tants volums de la "seua" estimada Fundació Bernat Metge, alguns amb edicions no enllestides per ell mateix, les edicions comentades de "Clásicos Emerita" (a Quintilià, el *rhetor* per antonomàsia, al difícilíssim i obscuríssim Persi, etc.), les ponències presentades a congressos nacionals i Internacionals (a tall d'exemple: "Los *noui poetae* : su vinculación con la literatura nacional"; "El *Collegium scribarum histrionumque* "; "El siglo feliz de los Antoninos"; "De la Sibylle virgilienne à la Sibylle catalane"; "Due passioni di Marziale: Roma e Hispania"; "*Bona crura* in Ovid", etc.), el munt d'articles ("Sobre el nombre de la ciudad de Valencia", tema en què insistirà més tard, "Fonts clàssiques de la ciutat de València"; "Eneas ¿héroe homérico o héroe religioso?"; "Séneca a través de Tácito"; "El

tema del árbol en la casa romana"; "Aproximación a la estética de Lucano"; "Posición crítica de Quintiliano"; "Principios estéticos en Marcial", etc.), la monografia "Literatura Hispanorromana" dins la *Hª General de las Literaturas Hispánicas*, dirigida per G. Díaz-Plaja, etc. etc. Aquesta és una petita mostra, significativa, però, del fecund i extens treball investigador del Dr. Dolç.

Dirigim ara la nostra atenció al caire de traductor; i com abans, res millor que citar unes paraules seues que ens estalviaran de massa marrades: "La traducció -un segon meu ofici- és al meu entendre, una recreació: per això he traduït sempre, llevat d'algun exemple escadusser, en català"; i com que el propi Dolç, en un altre treball ens explica què és l'acte de traduir, seguim escoltant-lo: la traducció, una mena de "gimnàstica mental, que arriba a convertir-se en mètode, comporta dues etapes: la d'aprendre a comprendre el text, en successives lectures, en un setge cada vegada més estret, i la de translladar-ne a la nostra llengua, sense estalviar esmenes, rectificacions i cops de llima, la llengua i l'esperit".

Aquestes paraules del prof. Dolç, tan lúcides i clarividents, només ens permeten d'afegir unes poques consideracions, alguna d'elles nascuda a l'abric del seu mestratge i que lògicament vaig viure molt directament; primer de res, em deia, cal partir del fet de reconèixer la grandesa i la servitud del traduir, ço és, acceptació orgullosa i resignada de posar una voluntat creadora per tal de traslladar allò que una altra voluntat creadora ha escrit en la seua pròpia llengua; per assolir això, cal no afegir-hi res i intentar recollir-ho quasi tot -treure el "quasi" és ben bé impossible-, bandejant els matisos personals que són els que delaten els dolents traductors.

No és aquest el cas de M. Dolç puix que era un traductor que vivia cada text de cada autor i per això no és estrany que el meu col·lega Marc Mayer haja dit que "n'hi ha tants Dolç com autors tradueix"; l'adaptació, doncs, de l'autor al text és necessari per tal de donar-li el seu propi estil i al mateix temps per a traduir-lo en la llengua que li pertoca. ¡Quina traïdoria fóra fer una versió de l'obscur Persi amb la llengua de l'època de Prudenci, o traduir l'excels Virgili amb girs propis de la del càustic Marcial! Miquel Dolç aconseguí, doncs, aquesta difícil conjunció de vessar cada autor en la llengua de la seua pròpia època. ¡Com recorde encara quan li vaig deixar damunt la taula en el despatx que teníem tots dos aquí mateix, el primer esborrany de la meua traducció dels *Amors* d'Ovidi per a la Fundació Bernat Metge, i en un primer cop d'ull la d'advertències i suggerències que em va fer un capvespre de setembre del 1969! Aleshores vaig arribar a entendre per què allò de les *cērŭlae miniātŭlae* que tant esgarrifaven a Ciceró.

És el moment ja d'oferir-vos alguns autors que han quedat ennoblits mercè a les traduccions catalanes de M. Dolç: Marcial, Persi, Tàcit, Estaci, Ovidi, Tertul·lià, Camoes, Prudenci, Lucreci, Catul, aquests dos darrers en castellà,...i ¡com no! Virgili juntament amb l'anomenada *Appendix Vergiliana*, una col·lecció de poesies que hom sol atribuir a Virgili, conjunt complex, difícil, amb moltíssims problemes de text, de transmissió, d'autor i que algunes llengües romàniques -com ara el castellà i el francès- no disposaven, ni disposen, que sapiguem, de traduccions modernes.

Permeteu-me, tanmateix, que diga quelcom de les versions de M. Dolç del sublim Virgili, el poeta de Màntua que es convertí per a ell en *dimidium animae*. És evident que Virgili sempre ha encisat

especialment els esperits dels poetes més emocionals i que en concret dos mallorquins -Miquel Costa i Llobera i Llorenç Ribera- l'havien ja anostrat; per força M. Dolç, un altre mallorquí, poeta mediterrani (com Virgili) de la claror i de l'esperança s'havia de llançar de bell nou a la tasca de traduir Virgili perquè "cada generació contreu amb Virgili...el deute d'una nova assimilació, d'una interpretació ajustada al sentit i a l'ànima de cadascuna..." (Dolç *dixit*). Traduí, doncs, les *Bucòliques* (1956) i de seguida -a Sevilla estant- mamprengué l'enorme tasca de posar en hexàmetres catalans l'*Eneida*, que conclogué en només dos anys (tots els dies en traduïa cinquanta, segons em confessà); ¿per què en hexàmetres, potser us preguntareu? Escoltem Dolç: "Afrontat de seguida el problema de la mètrica a adoptar...després d'una sèrie de provatures...l'únic vers prou digne em semblà el mateix hexàmetre de la poesia greco-romana, basat, per a la nostra llengua, en el sistema accentual: el vers de sis accents, no exclosos els secundaris, distribuïts en una estudiada alternança i proveïts d'unes cesures que recorden les de l'hexàmetre clàssic"; paraules pronunciades ací a València i concretament en la clausura dels cursos de **Lo Rat Penat** el 1958 en una conferència titulada "Virgili i nosaltres", al final de la qual el nombrós auditori li regracià moltíssim que hagués estat dictada en català. ¡*O tempora, o mores!* Anys després traduí les *Geòrgiques* (1963) i de bell nou l'*Eneida*, ara en prosa.

No m'estic d'oferir-vos una petita mostra de la versió poètica virgiliana de Dolç; la famosa "Baixada a l'Avern" (*Aen.* VI 236 ss.) :

- "Frisa llavors per fer tot el que li manà la Sibila.
- Un coval monstruós s'obria pregon en la roca,
- com un avenc voltat d'un gorg negre i d'ombres de boscos.

- Cap ocell no podia obrir-se segur, per la gola
- vasta i fosca, el camí: talment els vapors que en sortien
- pestilents se'n pujaven devers la volta celeste.
- [Per això d'aquest lloc, els grecs en digueren Aornos.]
- Quatre vedells d'esquena negra hi fa dur la Sibilla,
- primerament, i vi ritual els vessa a la testa;
- talla l'extrem de les cerres, després, enmig de les banyes
- i dins el foc sagrat, primeres ofrenes, les tira,
- mentre d'Hècate invoca el poder pel cel i per l'Èreb".

Vejam ara la faceta humanística de M. Dolç; tanmateix com que veig que el temps acuita i endemés aquest aspecte de l'homenatjat ha estat cridanerament exposat per diversos col·legues, seré força breu fins el final de la meua exposició. Recorde que quan el meu mestre estava arrodonint un volum dels *Annals* de Tàcit -potser el III-, em demanà si podia cercar-li per a una nota les dades referents a una edició del XVIII de l'esmentat autor, ja que ell estava ocupat en d'altres quefers i no s'hi podia dedicar; lògicament m'hi vaig consagrar i un cop consultats els volums que aleshores teníem -l'Engelmann-Preuss i el Klussmann, crec-, amb modesta satisfacció li vaig mostrar la fitxa del llibre; la mirà i em digué: "Molt bé, però no em serveix perquè hi manca l'editorial". Així era i actuava sempre M. Dolç: un estudiós savi, seriós, rigorós al màxim i totalment contrari a la matusseria. La llarguíssima experiència docent i publicista seua l'havien emmenat a ésser-ne extremadament curós, detallista i, per què no, un gran inconformista; des d'aquelles primeres publicacions, que hom anomena no sé ben bé perquè, escolars (els *Tristia* d'Ovidi, una selecció dels *Epigrammes* de Marcial, el *De la brevetat de la vida* de Sèneca, els llibres de *Gramàtica Llatina*, etc.), fins

les últimes aparegudes, el *De rerum natura* de Lucreci o les *Confessions* de S. Agustí, la línia seguida per Dolç ha estat la mateixa: harmonitzar les arrels del present amb les realitats del passat; per això es consagrà des de sempre a la idea que els filòlegs clàssics, els estudiosos de l'Antiguitat, els humanistes *-lato sensu--* havien de conjuminar els assoliments actuals amb el món clàssic. Ell més que cap altre s'avingué molt bé a la famosa sentència: *uir bonus dicendi peritus*, ell que havia definit l'humanisme com a "la projecció de l'home que consisteix a mirar-ho tot amb ulls humans, a entendre-ho tot amb una intel·ligència humana, a estimar-ho tot amb un cor humà".

Conseqüència lògica i derivada de les tres vessants anteriors, trobem el M. Dolç crític literari; si al principi ens demanàvem en quins extrems no havia reeixit M. Dolç, permeteu-me que continue en aquesta direcció per tal d'exposar la seua faceta de crític; així, ¿qui, llevat d'un gran coneixedor de la retòrica llatina pot endinsar-se en un treball com el de "Metàfores clàssiques en Bernat Metge i Roís de Corella"? ¿No ha d'ésser una persona profundament arrelada en la literatura llatina la que puga assenyalar i anomenar els darrers poetes mallorquins com els *neoterói*, aquells joves romans que fustigaren amb acarnissament Ciceró, en el cèlebre assaig "Miquel Costa en la consciència d'avui"? ¿Qui, sinó un gran historiador *-iterum lato sensu--* de la cultura romana pot escriure l'article "La romanitat de Miquel Costa i Llobera" sense al·ludir a la de Tit Livi o a la dels poetes del "segle d'August"? ¿Pot pensar algú que són frases fetes quan, en comentar Dolç "La poesia de Tomàs Garcés" diu que cada volum "naixia...ben armat, com Minerva del cervell de

Júpiter", o que la poesia d'aquest és "a la manera de la de Marcial, el poeta...tan ple de contrastos", o més bé sorgides d'un esperit que coneix a fons la cultura clàssica? ¿Per ventura no ha d'ésser un escrupolós traductor del poeta de Màntua i un pregon coneixedor de la seua obra qui diga sense ambages que "no és clàssic l'esperit de Costa, com no ho és, al capdavant, el de Virgili mateix", en l'article més amunt esmentat? La Dra. Bosch Juan ha fet una exposició clara, lúcida i llampant de tots aquests extrems [en la Introducció [que ha fet] al volum que conté alguns assaigs crítics de M. Dolç.

M'he referit no fa gaire a la magistral traducció en vers de l'*Eneida* de Dolç, esment que em permet enllaçar-lo amb el darrer aspecte de l'homenatjat: el de poeta; si les meues notícies no són pas equivocades, M. Dolç publicà sels seus primers *carmina* en la revista "La nostra Terra", al novembre del 1934 i un any més tard n'inserí de nous a "l'Almanac de les lletres". D'ençà d'aquelles jovenívoles poesies fins les últimes, aparegudes al llibre *Sàtires i Epigrames* (1994), n'hi ha un denominador comú: el de la fidelitat a la llengua i a la cultura del poble; en totes les publicacions poètiques de M. Dolç -vuit en total, a banda dels nombrosos *carmina* dispersos i petites joies com ara "L'Himne a la Mare -de-Déu de Formentor" del 1945-, sia en el primerenc *El somni encetat* (1943) o en el bell *Ofrena de sonets* (1946), sia en les esgarrifadores *Elegies de guerra* (1948) o en el tens i realista *Imago mundi* (1972), s'hi traspua aquesta característica del doble vessant de la fidelitat que podríem ampliar-la fins a una tercera: la fidelitat a ell mateix. "Ha estat la contemplació, pietosa o descarnada, de la humanitat", diu el propi poeta en referir-se al seu poemari que encabeix *Imago mundi*, "el mòbil més poderós

de la meua activitat, amb les conseqüències...que l'espectacle comporta: dolor, commiseració, protesta, ira, desesperança...La crisi mateixa ens hi invita, ens hi força...Tot s'ha tornat, sembla, cantellut, costerut, agressiu...Vivim en un estat permanent d'inseguretats davant el cas poètic, la nota política i la voluntat de revolta". Davant aquestes lúcides, palpitants i actuals paraules -escrites fa vint-i-tres anys!- no cal afegir res.

Els límits d'espai i temps que un acte d'aquest tipus comporten potser els haja ultrapassat, especialment quan encara han de parlar altres companys i amics; crec, però, que la irreplicable figura i la inabastable obra de MIQUEL DOLÇ I DOLÇ mereixien amb escreix que jo haja abusat de la vostra paciència i són ben mereixents d'aquesta dignitat pòstuma que li concedeix la nostra màxima institució acadèmica: la *Valentiae Vniversitas*, de la qual ell sempre s'orgullí d'haver-hi estat professor. Moltes gràcies.

DIXI